

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора філософії у галузі права Даниленко Анни Олександрівни на дисертацію Решетнікова Віталія Володимировича на тему: «Публічне адміністрування «зеленої» трансформації аграрного сектору як інструмент європейської інтеграції України», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

1. Ступінь актуальності обраної теми

Дисертаційне дослідження Решетнікова Віталія Володимировича присвячене одній із найбільш складних і водночас перспективних проблем сучасної науки адміністративного права – визначенню адміністративно-правових засад публічного адміністрування «зеленої» трансформації аграрного сектору України в умовах європейської інтеграції.

Актуальність обраної теми зумовлюється тим, що аграрний сектор України в сучасних умовах не може розглядатися виключно як сфера господарської діяльності. Він одночасно є сферою забезпечення продовольчої безпеки, використання природних ресурсів, реалізації державної екологічної політики, розвитку сільських територій, адаптації до змін клімату та виконання євроінтеграційних зобов'язань України. Саме тому адміністративно-правове осмислення «зеленої» трансформації аграрного сектору набуває не лише теоретичного, а й безпосереднього практичного значення.

Особливої ваги тема набуває у зв'язку з необхідністю адаптації національної моделі публічного адміністрування до підходів Європейського Союзу, зокрема Європейського зеленого курсу, стратегії «Від ферми до виделки», сучасної Спільної аграрної політики ЄС, а також кліматичного й екологічного аспис. Водночас в Україні відповідна сфера залишається нормативно фрагментарною, інституційно розпорошеною та процедурно недостатньо визначеною. Саме ці обставини об'єктивно зумовлюють потребу у формуванні цілісної адміністративно-правової моделі публічного адміністрування «зеленої» трансформації аграрного сектору.

Дисертант обґрунтовано виходить із того, що «зелена» трансформація аграрного сектору є не лише економічним або екологічним процесом, а самостійним об'єктом публічного адміністрування. Такий підхід є методологічно

правильним, оскільки дозволяє дослідити відповідну сферу через категорії адміністративного права: компетенцію суб'єктів публічної адміністрації, адміністративні процедури, адміністративно-правові інструменти, контроль, цифрове адміністрування, публічні послуги, адміністративне та судове оскарження.

У цьому контексті тема дисертації є своєчасною, науково значущою та практично затребуваною. Вона відповідає сучасним потребам розвитку адміністративно-правової науки, завданням європейської інтеграції України та необхідності модернізації публічного адміністрування у сфері аграрної й екологічної політики.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, є достатньо обґрунтованими. Це забезпечується належним вибором об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження, використанням широкої нормативної, теоретичної та емпіричної бази, а також послідовним застосуванням загальнонаукових і спеціально-юридичних методів.

Мета дисертаційного дослідження полягає у визначенні теоретико-правових засад публічного адміністрування «зеленої» трансформації аграрного сектору України як інструменту європейської інтеграції держави, формуванні цілісної адміністративно-правової моделі такого адміністрування та обґрунтуванні напрямів удосконалення його нормативно-правового, інституційного й процедурного забезпечення. Зазначена мета є науково коректною, відповідає темі роботи та реалізована через систему взаємопов'язаних завдань.

Об'єктом дослідження визначено суспільні відносини, що виникають у процесі формування та реалізації державної політики екологізації аграрного сектору та здійснення публічного адміністрування «зеленої» трансформації сільського господарства в умовах європейської інтеграції України. Предмет дослідження охоплює адміністративно-правові засади, принципи, інституційні та процедурні механізми, а також інструменти публічного адміністрування, що

визначають засади публічного адміністрування зеленої трансформації аграрного сектору України. Таке співвідношення об'єкта і предмета є логічним та відповідає вимогам до дисертаційних досліджень зі спеціальності 12.00.07.

Методологічна база роботи є достатньо розгалуженою. Дисертантом використано діалектичний, формально-юридичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, функціональний, історико-правовий, логіко-семантичний методи, а також метод правового прогнозування. Важливим є використання емпіричного методу, зокрема експертно-практичного анкетування суб'єктів аграрного сектору, що дало можливість не обмежитися суто нормативним аналізом, а виявити реальні проблеми правової визначеності адміністративних процедур, доступності адміністративного оскарження, функціональності електронних сервісів та ефективності судового захисту.

Структура дисертації є логічною та відповідає поставленій меті. Робота складається зі вступу, трьох розділів, одинадцяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У першому розділі розкрито теоретико-правові засади публічного адміністрування «зеленої» трансформації аграрного сектору України. Автор обґрунтовує, що аграрний сектор має комплексну публічно-правову природу, а його «зелена» трансформація виступає самостійним об'єктом адміністративно-правового регулювання.

У другому розділі досліджено європейські стандарти та адміністративно-правові механізми публічного адміністрування «зеленої» трансформації аграрного сектору. Особливо цінним є аналіз Спільної аграрної політики ЄС як не лише фінансового, а передусім адміністративно-правового механізму, у межах якого планування, фінансування, контроль, цифровий моніторинг і екологічна умовність поєднані в єдиний управлінський цикл.

У третьому розділі запропоновано напрями оптимізації публічного адміністрування «зеленої» трансформації аграрного сектору України. Найбільш значущими є положення щодо необхідності формування рамкової адміністративно-правової конструкції, удосконалення інституційної системи суб'єктів публічної

адміністрації, запровадження міжвідомчої координації та посилення адміністративно-правових гарантій прав і законних інтересів суб'єктів аграрного сектору.

Загалом дисертація характеризується внутрішньою логічною єдністю, належною аргументацією основних положень і достатнім рівнем наукової доказовості.

3. Новизна отриманих результатів дослідження

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у формуванні цілісного теоретико-правового підходу до розуміння публічного адміністрування «зеленої» трансформації аграрного сектору України як інструменту європейської інтеграції держави.

До найбільш вагомих положень, які мають ознаки наукової новизни, слід віднести насамперед авторське визначення поняття «публічне адміністрування зеленої трансформації аграрного сектору». Дисертант пропонує розуміти його як системну владно-організуючу діяльність суб'єктів публічної влади, спрямовану на організацію, координацію та регулювання процесів екологічно орієнтованої трансформації аграрного виробництва. Це визначення є доктринально значущим, оскільки воно поєднує матеріальний, інституційний, процедурний та функціональний аспекти відповідної діяльності.

Важливим є також обґрунтування адміністративно-правової моделі публічного адміністрування зеленої трансформації аграрного сектору в Європейському Союзі. Автор правильно визначає її ключові ознаки: інтеграцію аграрної, екологічної та кліматичної політики, багаторівневе управління, результат-орієнтоване стратегічне планування, цифрове адміністрування та поєднання інструментів Спільної аграрної політики ЄС із системою екологічної умовності.

Науковий інтерес становить сформульована дисертантом Концепція адміністративно-правового забезпечення публічного адміністрування зеленої трансформації аграрного сектору України. Її значення полягає в тому, що вона не обмежується декларативним визначенням напрямів політики, а охоплює цілі,

принципи, систему суб'єктів, інструменти реалізації та адміністративно-правові гарантії дотримання прав і законних інтересів суб'єктів аграрного сектору.

Заслуговує на підтримку удосконалення наукових підходів до структури публічного адміністрування зеленої трансформації аграрного сектору. Автор обґрунтовує систему принципів, завдань і функціональних напрямів реалізації державної аграрної та екологічної політики. Такий підхід дозволяє уникнути фрагментарного бачення проблеми і розглядати «зелену» трансформацію як цілісний адміністративно-правовий процес.

Окремої позитивної оцінки заслуговує розроблення системи адміністративно-правових гарантій дотримання прав і законних інтересів суб'єктів аграрного сектору. Дисертант слушно доводить, що ці гарантії мають розглядатися не лише як засоби реагування на порушення, а як внутрішні умови правомірності публічного адміністрування. Особливо цінною є пропозиція щодо прикладного тесту правомірності адміністративного акта, який охоплює перевірку нормативної підстави рішення, дотримання процедурних прав особи, належності мотивування, пропорційності втручання, захисту законних очікувань та забезпечення ефективного перегляду.

Наукова новизна роботи загалом сформульована коректно, відповідає змісту дисертації та підтверджується основними результатами дослідження.

4. Практична значимість дисертаційного дослідження

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у можливості використання його результатів у науково-дослідній, правотворчій, правозастосовній та освітній сферах.

У науково-дослідній сфері положення дисертації можуть бути використані для подальшого розвитку адміністративно-правових досліджень проблем публічного адміністрування аграрного сектору, екологізації державної політики, сталого розвитку сільського господарства та адміністративно-правового забезпечення європейської інтеграції України.

У правотворчій сфері запропоновані автором висновки можуть бути враховані при вдосконаленні аграрного, екологічного та адміністративно-процедурного законодавства. Особливе значення має пропозиція щодо формування рамкових адміністративно-правових стандартів екологізації сільського господарства та розроблення Концепції проєкту Закону України «Про засади публічного адміністрування зеленої трансформації аграрного сектору України».

У правозастосовній діяльності результати дослідження можуть бути корисними для органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів аграрної політики, контролюючих органів, а також суб'єктів аграрного господарювання. Запропонований дисертантом підхід до адміністративно-правових гарантій дозволяє оцінювати правомірність управлінських рішень у сфері державної підтримки, контролю, цифрової взаємодії, надання адміністративних послуг та застосування екологічних вимог.

В освітньому процесі матеріали дисертації можуть використовуватися під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Публічне адміністрування», «Аграрне право», «Екологічне право», а також спеціальних курсів, присвячених європейській інтеграції, сталому розвитку, державній аграрній політиці та адміністративним процедурам.

Практичне значення роботи є очевидним і підтверджується її спрямованістю на вирішення реальних проблем публічного адміністрування у сфері аграрної та екологічної політики.

5. Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення дисертаційного дослідження відображено у 6 наукових статтях, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації, а також у 3 тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Тематика публікацій відповідає змісту дисертації та охоплює ключові її напрями: зелену трансформацію аграрного сектору як сферу публічного адміністрування, правові й адміністративні засади зеленої трансформації в Європейському Союзі, принципи та механізми публічного адміністрування зеленої

модернізації аграрного сектору України, інституційні та процедурні моделі публічного адміністрування в ЄС, нормативно-правові засади відповідної сфери.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на науково-практичних конференціях, присвячених публічному адмініструванню аграрної та екологічної політики, механізмам зеленої модернізації аграрного сектору, інституційним механізмам зеленого врядування та європейському вектору розвитку.

Кількість, зміст і спрямованість публікацій дають підстави вважати, що основні результати дисертації належним чином оприлюднені та апробовані.

6. Дискусійні питання та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Решетнікова Віталія Володимировича, необхідно висловити окремі зауваження та побажання, які мають дискусійний характер і не знижують загального високого рівня виконаної роботи.

1. У дисертації ґрунтовно розкрито європейські стандарти публічного адміністрування зеленої трансформації аграрного сектору, однак доцільно було б дещо ширше конкретизувати механізми їх імплементації у національну правову систему України. Зокрема, варто було б чіткіше розмежувати ті елементи *acquis* ЄС, які потребують прямого нормативного відтворення, і ті управлінські підходи, які мають адаптуватися через інституційні, процедурні та цифрові механізми.

2. Положення щодо публічного адміністрування зеленої трансформації в умовах воєнного стану є актуальними та обґрунтованими. Разом із тим, автор міг би чіткіше розмежувати тимчасові антикризові адміністративно-правові інструменти, зумовлені воєнним станом, і сталі механізми зеленої трансформації, які мають функціонувати у післявоєнний період.

3. Було б доцільно, щоб автор конкретизував, у який спосіб запропонована модель цифровізації публічного адміністрування (зокрема використання державних реєстрів та електронних платформ) має забезпечувати баланс між ефективністю управління та захистом прав і законних інтересів суб'єктів аграрного сектору.

4. Було б доцільно, щоб автор більш детально уточнив критерії відбору респондентів для експертно-практичного опитування, зокрема яким чином забезпечувалося представництво різних категорій суб'єктів аграрного сектору, регіонів України та масштабів господарської діяльності.

5. У Концепції проєкту закону (розділ 4 «Основні терміни...») автором запропоновано використання терміна «екологічна умовність державної підтримки» як категорії, що відображає напрям подальшого розвитку правового регулювання, що є концептуально обґрунтованим і відповідає сучасним європейським підходам до реформування аграрної політики. Проте, було б цікаво почути позицію автора щодо того, яким чином зазначена «екологічна умовність» має бути інтегрована у механізм надання державної підтримки, зокрема чи розглядається вона як обов'язкова юридична передумова доступу до відповідних видів підтримки, чи як оціночний критерій, що враховується суб'єктом публічної адміністрації при прийнятті рішення.

Наведені зауваження мають рекомендаційний і дискусійний характер. Вони не ставлять під сумнів наукову новизну, теоретичну обґрунтованість і практичне значення дисертаційного дослідження, а лише окреслюють напрями подальшого розвитку порушеної проблематики.

7. Загальні висновки

Дисертація Решетнікова Віталія Володимировича на тему «Публічне адміністрування «зеленої» трансформації аграрного сектору як інструмент європейської інтеграції України» є завершеною самостійною науковою працею, у якій розв'язано важливе наукове завдання, що полягає у визначенні змісту, особливостей та адміністративно-правових засад публічного адміністрування «зеленої» трансформації аграрного сектору України.

Робота характеризується належним теоретико-методологічним рівнем, логічною структурою, достатньою нормативною та науковою базою, обґрунтованістю висновків і практичною спрямованістю запропонованих рекомендацій. Дисертантові вдалося сформулювати цілісне бачення «зеленої»

трансформації аграрного сектору як самостійного об'єкта публічного адміністрування, розкрити її європейські адміністративно-правові орієнтири, визначити проблеми адаптації відповідних стандартів до правової системи України та запропонувати напрями нормативного, інституційного й процедурного вдосконалення.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є достатньо обґрунтованими, мають ознаки наукової новизни та можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, правотворчій діяльності, практиці органів публічної адміністрації та освітньому процесі.

За змістом, структурою, рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням дисертація відповідає вимогам, що ставляться до кандидатських дисертацій зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Викладене дає підстави для висновку, що Решетніков Віталій Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

доктор філософії у галузі права,

правовий аналітик Громадської організації

«Інформаційно-аналітичний центр

«Сучасне аерокосмічне право»».

Анна ДАНИЛЕНКО